

avskrift

ACC. N:R M. 16755: 1-16.

Landskap: Skåne Upptecknare: Johan Lorents Magnusson
Härad: Torna Berättare: " " St. Råby, Lund
Socken: Ö. Törn, Lund Berättarens yrke: auktionsförvärfare m.m.
Uppteckningsår: 1965 Född år 1896 i Ö. Törn, Lund

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Uppteckningar om Ö. Törn efter nummer. fråge-
lista.
s. 1-16.

avskrift

- 1 -

ACC. N:R M. 16755:/. *nr 1*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jag: John Lorents Magntorn, f. Jönsson den 27/2 1896 i Östra Torn nr 5,
Lund.

Min fader: häradsdomaren Magnus Jönsson född den 16/2 1863 i en s.k. statarbostad i Stångby Prästboställe, där densammes fader Jöns Nilsson, född den 26/6 1826, var gårdsdräng och gift med Anna Måsdotter från Borlunda. Jöns Nilsson övertog från och med den 14 mars 1863 arrenderätten till nr 5 Östra Torn och Östra Torn nr 15, sammanlagd areal 77 tld eller ca 38 hektar, med byggnadsbeståndet å förstnämnda. Arealerna var var för sig lika, alltså ca 19 hektar. De gränsade i öster intill den stenbundna och som betesmark användande Kungsmarken. Jöns Nilssonska arrendeområdena voro vid tillträdet endast delvis uppodlade. Stenröjning, mangelutspridning och uppodling av dessa dåmera karja och vattensjuka arealer, arbeten som utfördes av nämnde Jöns Nilsson inkl. anställda, iakttog förutom av jordägaren, biskopen i Lunds stift, även av den då tämligen nybildade Hushållningssällskapet i länet, som några decennier senare förärade Jöns Nilsson - För vacker odlargärning - en silverpokal med namnskription. År 1894 överläts arrenderätten av nämnda nr 5 och 15 på sonen, den ej så ringa i Lund och Skåneland bekante Magnus Jönsson, som brukade och vidareutvecklade dessa egendomar fram till år 1908, då den större och största arrendegården i Östra Torn, gården nr 1 i byn och närmast staden Lund övertogs. Hade ca 54 hektar och var och blev en utan överdrift sagt mönstergård.

ACC. N:R M. 16755:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

gård både i vad jord- och djurskötsel beträffar. Nämda Magnus Jönsson var förutom denna ansett duktiga jordbrukare och djuruppfödare en mycket anlita förtroendeman såväl kommunalt som föreningsvure. Dessutom under 40 års tid obestriddigen Sveriges störste auktionsförrättare. Undertecknad uppgiftslämnare samt min bror Nils Albin Jönsson voro fram till en nådda 30 års ålder med korta intervaller för Skolor och värnpliktsutbildning, intimt och idogt förenade med hem och Östra Torns tillvaro.-Östra Torn, å kartor och äldre handlingar angett Skinnartorn. Ja, upphovet till detta sistnämnda namn är ej lätt avklara. Dock kan möjligen begreppet skinna varit ett talesätt, då ännu längre tillbaka biskopen som enda och väl ej så betydelselöst hade dessa samtliga Östra Torns arrenden som lön. Och med detta kom kanske det ej ovanliga med bönder att klaga över avgifter och utskylder och därvid tycker sig bliva skinnade. I detta sammanhang måste i rättvisans namn sägas, att något fog för ett sådant påstående aldrig förefunnits under den Jöns Nilssonska och Magnus Jönssonska familjeeran. Tvärtom var de olika bisko/parna och senare som det hette biskopslöneregleringsfonden, i alla avseenden hänsynsfulla och förståeldefulla mot sina arrendatorer, till och med nedskrevs från arrendeupptagarehåll flera år i följd avtalsenliga och överenskomna, man torde säga låga, arrendeavgifter ytterligare 10 %. Det har berättats från gammalt arrende-håll (om tid första hälften av 1800-talet), att arrendator fick göra s.k. hågång, nutida uttryckt hovgång d.v.s. förrättasarbete, körslor m.m. å bis-

ACC. N:R M. 16755:3.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

kopssåte och å biskopen närställdas adelsmäns gårdar. Om det då kommit något att därmed kunna betecknas skinnas kan möjligen vara tänkbart. Beteckningen Bondpinnan å Kulturenhistoriska Museet i Lund, varande en byggnad, kan ev. nå-
gon gemensamhetsgrund framstå. Detta förenämnda av mig sagda och skrivna kan kanske stämplas som något personligt, dock kan näppeligen något om Östra Torn nämnas under denna berörda tidrymd, utan att namnen Jöns Nilsson och Magnus Jönsson tangeras.

Antalet egendomar i Östra Torn (samtliga biskops- senare stiftsnämdsegen-
domar) utgör ca ett trettiotal, har arealen med få undantag antingen 19 eller
38 hektar, d.v.s. sammanlagda arealen då däri ingår även Lunds Ladugårdsmark.
och några universitetsarrenden i Puggängen utgör ca 450 hektar. Invid bygatan
i Östra Torn fanns före denadumt anlagda autostradans tillkomst 10 gårdar och
5 hus med trädgårdstäpper samt 1 bysmedja och ett tidigare skolhus, senare ap-
terat till delvis fattighus, kommunalrum inkl. syföreningslokal. Detta sist-
nämnda s.k. fattighus är numera rivet. I dess ställe skall, efter vad Lunds
stads myndige män och kvinnor bestämt, gamla huset å St. Södergatan nr 25 upp-
föras i nära nog ursprungligt skick och utseende.

I förfluten tid fram till ca 1946 disponerades de s.k. biskopsarrendato-
rerna byggnadsbestånden som nära nog ägda, d.v.s. arrendatorerna kunde ändra och
och tillbygga nästan helt efter eget gottfinnande, dock ej förminska eller
förinta byggnadsdel. Denna, man kan nästan säga halväganderätt till vad man

avskrift

- 4 -

ACC. N:R M. 16755:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

enl. arrendeavtal, 20-, 10-och senare 5-åriga, bebodde och brukade förde med sig det enligt mitt begrepp egentliga, att då en arrendator lämnade p.g.a. dödsfall eller annat sin arrendegård till utomstående då ej barn fanns eller då ej sådana reflekterade på att bli efterträdare. Den utomstående betalade till till den frånträdande arrendatorn eller dödsbo en ej ringa s.k. tillträdes-summa. Med andra ord man betingade sig ett salupris för vad man egentligen inte hade rätt få sälja. Undertecknad har vid olika tillfällen både muntligen och skriftligen ej minst i dagspressen framhållit det oriktiga i detta förfarings-sätt. att sälja det man ej äger. Att en för låg arrendeavgift just medför detta profitspekulerande. Dessutom är det minst av allt demokratiskt ity att endast en rik mans son eller svärson kan komma ifråga som reflektant på le-diga arrendet. En yrkesduktig ung man kan begripligt och ledsamt nog ej kom-ma komma att ifrågakomma som efterträdare om inte samma person kan upplägga den av den frånträdande parten avfordrade tributen i pengar. Lyckligtvis är återopade rättfärdighetslösa och odemokratiska förfaringssätt i det närmaste borteliminerat. Dåtida boställsarrendatorn jordbruksministerna Axel Persson Brandstorp m.fl. slog dövorat till för mitt och fleras rättvisekrav. Troligt-vis hade antyda personer en s.k. trasa med i byken. Stiftsnämnden intresse-rade sig så långt för mitt och några andras med samma tänkesätt i berörda ä-rende att de genom ombud utfrågade mig vad jag hade för recept för borteli-minerandet av detta även enl. stiftsnämndens mening oriktiga förhållandet.

ACC. N:R M. 16755:5FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ägare-arrendatorer. Jag svarade muntligt som skriftligt: "Gör som stiftsnämnden tillät beträffande de ännu mindre brukarna av arrendegård (s.k. torpare). De fingo, om de önskade och kunde lösa alltså från stiftsnämnden köpa sina arrenden". Då blev ej mer frågat från stiftsnämndshåll. Förmodligen var jord-innehavet allt för kärt för den ännu så länge för mycket katolikbetonade kyrko- och därmed förenade biskopslönereglerings-stiftsnämnd och allt vad det kan komma att heta. för att avhända sig tillävarrendebönder. Jag brukar säga som ett obestriddligt plus för en önskad ändring, att arrendatorn i regel vill bli ägare och ^{få} därmed än mer arbetsiver och intresse till fromma för produktion, även den nationella vinsten i att självägande bönder säkerligen är en icke obetydlig hämning för en alltmer annars utökad kommunism. Beträffande de ångivna smärre bruken s.k. torpablevo dessa tillbudna innehavarna åren 1920-30. De, alltså torpen, vilka övergingo med äganderätt till innehavare resp. s.k. stamhemmansinnehavare voro anslutna egendomarna nr 1, 3, 5, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 17 och 18. Obs! numreringen å arrendegårdarna är med några undantag dubblerade alltså finns två egendomar med nr 1 o.s.v.

Beträffande ålder å byggnadsbestånd äro de äldsta befintliga å nr 2 som i generationer innehafts på arrende av ~~Kira~~ Ola Andersson, Anders Olsson o.s.v. Vid bygatan belägna äldre gårdar äro nr 4 (arr. Alfred Persson), nr 8 (Albert Andersson-Ernst Åkesson). Antagligen 100-åriga bostadshus.

Jordbruket: Ända fram till ung. år 1930 var växtföljden i stort sett 7 å 8-

ACC. N:R M. 16755:6.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

årig och i regel i följande ordning:

- 1) Träda. Dock i många fall halvträda d.v.s. något av trädan odlades med grönfoderväxter i och för utfodring av på stall varande i regel mjölkdjur, ity att då under denna tid inte^{ute-}/mjölkning alltid lät sig ordna. Mjölkskinner var än så länge okända begrepp. Kontrollföreningsverksamheten bidrog också till att s.k. bättre nötkreatursbesättningar strävade efter höga, ja på sina håll så att säga rekordavkastningsresultat i mjölk, mången gång medförande att kobeståndets livslängd decimerades onödigt. Ett mera förnuftigt tillvägagångssätt beträffande mjölkköhanteringen har mer och mer senare gjort sig gällande. Dessutom har kvaliteten på mjölk, d.v.s. hög fetthalt, blivit det huvudsakligast e i mjölkproduktionsavseende.
- 2) Vete, delvis råg, var i regel de på trädan efterkommande växtslagen.
- 3) Socker- resp. foderbetsodling, därefter någon kålrotsodling förekom även samt potatis, dock endast till husbehov.
- 4) Vårsäd: korn, blämdsäd d.v.s. korn och havre i lämplig proportion, samt även enbart havre. I denna nämna vårsådd blev vallfrö, klöver- och gräs- sorter sått å i regel halva vårsädesarealen.
- 5) En- eller tvååriga vallar blev därmed nästa växtslag. Höstnad resp. s.k. tjuderbetning.
- 6) I regel vete eller råg å den del av arealen som enl. föregående kom att utgöra vall: klöver-gräs.
- 7) Sista odlingen i växtföljden var i regel vårsådd stråsäd s.k. blandsäd, nå-

gen gång vårvete.

Naturliga ängsmarker finnas endast i mindre omfattning ity att Östra Tornsjordarna äro i regel högt belägna och ej så ringa styvleror. Dessutom är i stort sett såväl täck- som avloppsdikningen ganska bra och nästan överallt befintlig.

1914-1918 års världskrig och med detta statsdirigerat odlingsförhållande kom under de fyra åren att väsentligt avvika från föregående relaterade. Sålunda blev brödsädes- resp. sockerbetsodlingen avsevärt utökad undanträngande mer och mer vallbestånden. Det något misslyckade ransoneringssystemet kom att föra med sig knapphet för direkta konsumenter tillgängliga ransoner av bröd, i synnerhet mot fett. Visserligen fanns margarin men i denna tid hopgjort av Grönlands- och Islandssälfett. Det blev som beställt för kålrotsodling. I många konsumentfamiljers dagskost ingick som huvudbeståndsdel s.k. rabbemos och detta tillsammans med s.k. klibbröd. Ja, beteckningen för detta världskrig var i mångens mun "rabbekriget". Obestriddligen medförde kriget och med det vår förutnämnde misskötta ransonering plus en något obetänksamt Tysklandsexport att det blev högkonjunktur för livsmedelsproducenter. Oförskämt höga spec. djurpriser gjorde sig gällande medförande oförskämt höga även s.k. minutpriser. En ganska utbredd smygsvarthandel var befintlig, gynnande enbart de väl bestutna i samhället. Slutligen återgick efter krigets slut äntligen det hela till något normala förhållanden. Ja, här måste nog sägas i vissa fall onor-

ACC. N:R M. 16755:8.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

malt i negativ riktning. Vårt överskott, rent nationellt sett, av smör, ägg, fläsk och kött fann knappt exportmöjligheter, ity att såväl besegrade som och segrande stormakter hade avsevärt nedbringad köpkraft. Depressionen var och blev ej så ödesdigert svår för Östra Torns-arrendatorerna ity att som här tidigare nämnts relativt låga arrendeavgifter gjorde sig gällande. och ävensom blevo de, humant nog, nedskrivna ytterligare 10 %. Lugna år i följd med en väl avvägd tillgång och efterfrågan var så att säga tillfinnandes och ett stabilt penningvärde och dräglig tillvaro för alla kategorier medborgare var ett angenämt faktum årena 1919-38. Speciellt det sista decenniet, d.v.s. från 1929, var jordbrukshantering, industri och även hantverk lönsamt inte minst tack vare eller, kunde man hava rätt att säga, tyvärr i och med det s.k. Hitlertyskland laddade upp för ett revanschkrig. Omgestaltningen av jordbruksproduktionen fick mer och mer känna på arbetstagarebrist. Beredskaps-tjänst under åren 1939-45 bidrog även till knapp och mången gång otillräcklig arbetskraft. Maskiner och mer och mer teknisk utrustning inte minst på djurskötselns område kom och var verkligen behövlig. Dessutom var utlandet och då främst Tyskland vårt exportland, i vad avser den lönande och mindre arbetskrävande odlingen av oljeväxten. Östra Torns-arrendatorernas arrendeavtal uppmjukades beträffande hållandet av nötkreatur och då speciellt kor. Utmärkta oljeväxtodlingsresultat och för all del även goda sockerbetsskördar m.m. gjorde att Östra Torns som och övrig effektiv slättjords jordbruk var mycket lönsam och är det i stort sett fortfarande. Traktorer och med dem fö-

ACC. N:R M. 16755:9.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

renade moderna jordbearbetningsredskap, skördetröskor m.m. på nästan varje gård kom att på alla sätt borteliminera det tidigare s.k. styva och grova arbetet. Det s.k. Hitlerkriget, något mera lokalt och provinsieellt kallat oljeväxtkriget tog också slut. Men för vårt vidkommande fortsatte en något så när lönsam jordbruksproduktion och därmed anslutet fortsatt välstånd.

Personbilar finnes i nära på varje lantbrukarhem. Moderna kök, god bostadskomfort m.m. att nämna. Arbetshästar blevo givetvis mer och mer obehövliga och obefintliga men hästar finnes ändå. Speciellt Östra Torn och Lunds ladugårdsmark har betydande remontuppfödning och även lantliga ryttaföreningarna är väl företrädde bland Östra Torns-arrendatorerna.

Samtliga jordbrukare är sedan många år anslutna till odlareföreningar, kreatursförsäljningsföreningar (Scan) m.fl. organisationer.

Om en revysering av gången tid här skulle kunnat bliva uttömmande måste redan och genast tillkännages att oerhörda framsteg och nästan allt i positiv riktning är ett faktiskt förhållande, inte minst i Lundatrakten. Skulle en malört här i bägaren nämnas måste man ledsamt nog konstatera, att den gamla bondekulturen är i fara. Det från statsmannahåll rekommenderade rationaliseringsförfarandet resulterande i allt större och större jordbruksenheter - ur nationalekonomisk synpunkt nog så försvarbar - medför det för bönder och bondekultur ej så särskilt önskvärda verkningar: "Färre och färre jordbrukarhem och -familjer etc. - Efta och allt vad det heter på internationellt språk står ej heller högt i kurs hos familjejordbrukare. Vi få hoppas, att

avskrift

- 10 -

ACC. N:R M. 16755:10.

nationellt och i sitt tänkesätt alltigenom svensksinnade bönder få ett mer och mer bestämmande inslag och handtag i statsrodret till båtnad för bygd och land. Rent provinsiellt är säkert Lundatraktens bönder besjälade och villiga instämma med Topélius:

"Så skön är ej i klippans skygd
en fjärd med sol uppå
som Sveriges gröna landsbygd
när ax i blomma stå."

Även Ossian-Nilssonfrasen: "Jag gläds över att vara svensk men jag yvs över att vara skåning" gillas och senteras.

Lund den 12/7 1965

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

avskrift

- 1 -

ACC. N:R M. 16755: //

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kompletterande svar å frågelistan nr 2

Utsäde i regel av det egna bästa och till synes svartrenaste av skörden. Beträffande vete- och rågutsädet blev det blåstensbetat=kopparvitriol löst i vatten överstrilas utsädet vilket därefter före användningen luftas och torkas. Senare års metod är att utsädet i plomberat och betat skick tillhållas av utsädesfirmer, vilka är underställda statlig kontroll.

Märgel=kalkrik lera, uppgrävdes från i regel ganska djupa lägen i jordmassan. Gamla, s.k. märgelgravar finns ännu som minner om ett oerhört slit att med dåtida redskap uppförda och vidarebefordra märgel på åkrarna.

Ungefär fram till år 1900 utsåddes för hand. Årder och sedan Albion-hästplogar voro de vanligaste djupbearbetningsredskapen. Konstgödsel blev använt först omkring 1920 och spreds för hand ända fram till ung. år 1930 då såväl konstgödselspridare som och dessförinnan radsåningsmaskiner kom till användning. Lien som huggningsredskap ersattes med slåttermaskin, självavläggare och slutligen självbindare. Handbindning av säd upphörde med självbindarnaens ung. år 1910. Ståden ställdes i s.k. hovar = skylar bestående av vanligtvis 20 negar = kärvar i var.

En lång följd av år ansågs nötkreatursbesättningen böra utgöra 2 djur per hektar och minst hälften av antalet utgöras av mjölkande kor. Arebthästar i behövt antal, givetvis lägre per arealenhet ju större egendomen var. På en 38 hektars arrendegård behövdes i regel 3 par hästar, alltså 6 st. I regel fanns å samtliga gårdar ston av antingen varmblodig eller kallblodig - i re-

avskrift

- 2 -

ACC. N:R M. 16755:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

gel ardenner - ras. Hästbehovet rekryterades i regel avseget stall. Till avsalu bjöds ut i synnerhet till staten, s.k. remonter. Dragoxar och kor för plog och annat hava Östra Torns-arrendatorerna blivit besparade från vad jag vet ända sedan ca 1830.

Tröskning med s.k. plejel pågick till ung. år 1880 då vandringströskverk, alltså tröskverket, slagan och allt vad det benämndes drevs även utanför logan befintlig hästvandring = s.k. transmission, förspänd av i regel 2 par hästar. Fram på 1900-talet kom ånglokomobilen och tröskan blev senare förnådd med halmelevator och slutligen halm- och höpress.

Mejerihanteringen tog vid ung. vid innevarande sekels början, då förgrundspersonerna och pionjärerna inom skånskt jordbruk, sådana som Nils Hansson, Leonard Holmström, Nils Larsson på Dala, Vinberg och dessförinnan Rudolv Maklean inspirerat och föredömligt såväl praktiskt som teoretiskt visat vägen för Skånes jordbrukare.

Den förhärskande nötkreatursrasen utgjorde den svart-vitbrokiga låglandsrasen. Svalövs stora vita engelska var förhärskande vad svinen beträffar. Får hölls och hålles obetydligt, i så fall rasen Shropshire. Bland fjäderfä är det numera endast höns och då irgel värphönsrasen Leghorn. Gäss och ankor hålles ännu (Mårtengåsavsalu), dock endast å de gårdar där ett märkegelhål eller annan vattensamling är till finnandes.

Trädgård hålles numera nästan enbart för prydnadsändmål. Tidigare kunde med ekonomisk fördel s.k. trädgårdsprodukter togsaluföras. Numera dominerar

avskrift

- 3 -

ACC. N:R M. 16755:/3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

de större trädgårdsproduktsdriverierna denna del av handeln.

De flesta gårdarna i Östra Torn består numera av friliggande längor, förr var de sammanbyggda. Boningshuset är i regel av putsat tegel under tak av tegel eller eternit. Bestående av förutom kök 5-8 rum. El-ström har överlag funnits sedan ung. 1920. Bruansvatten. Avlopp finnes. Det sista halmtäckta taket var å nr 2. Det ersattes med tjärpapp år 1930.

Byhantverket har varit föga omfattande. Tidigare var förutom husbonden själy även hans närmaste man, huggedrängen, kunnig och duglig som slöjdare och slaktare m.m. till husbehov. Bysmedjan är det enda hantverksverkstaden i Östra Torns by. Under ett tiotal år fanns en speceriaffär i Per Karlssons hus å egendomen nr 12. Undertecknad upptog fr.o.m. år 1943 manteln efter min fader som auktionsförrättare, dock i förminskad skala, ity att Scan mer och mer nästan tvångsledes övertog nästan all auktionsförsäljning av djur. Inkorporeringen av Östra Torn till Lund även i kommunalt avseende gjorde att auktionskammaren har monopolställning i vad avser lösöreauktioner inom sitt distrikt, däri ingående förutom Östra Torn, Värpinge Källby med fl. områden. Boutredningar, fastighetsförmedlingar m.m. är sysselsättningar som för mitt vidkommande sedan starten året 1943 avsevärt ökat.

Från skoltidans slut, dvs. då vi och övriga bondsöner nått 15 år började varje dag stalltjänstgöring kl. 5 på morgonen. Stallgöromålen skulle vara avslutade kl. 6.30, då åts en frukost bestående av grovt rågbröd med smide av stekflott och någon gång isterflott, potatis, antingen kokt med skal, stuva-
de eller stekta. Rikt

avskrift

- 4 -

ACC. N:R M.

46755:14

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

de eller stekta. Kokt, skummad mjölk vintertid, sommartid filmjölk. Denna frukost föregicks av en slät köpp kaffe. De äldre fick i regel varje morgon vid kaffet en snaps. Arbetstiden på förmiddagen 7 - 11.45. Klockan 12 en bastant middag med s.k. skedmat, d.v.s. i regel någon sopprätt och någon lätt efterrätt. Klockan 13.30 eftermiddagskaffe. På sommaren, då arbetsdagen varade ända till kl. 19, bjöds ett mellanmål, en stuvning, äggkaka eller dyl. kl. 16. Måltiden benämndes meraftan. Vintertid gavs inget mellanmål. Sommar som vinter kvällsmåltid kl. 19. Störst drängen, anställd eller hemmasen, hade till uppgift att före varje måltids början skära bröd till samtliga. De flesta anställningsavtal var ettåriga, undantagandes extrahjälp som avlönades per dag. Betarbetare ackordmässigt, ett visst belopp per tunnland, för sommarbetskötsel. Betupptägnings avlönades per ruta, 16 sådana ingick per tunnland.

Beträffande kreatursskötare, s.k. ryktare, fingo dessa för att medhinna utgödsling före morgonmjölkningen börja sitt arbete senast kl. 4 varje morgon. Gift sådan, s.k. statare med mjölkningsskyldig hustru, hade en i hög grad oangenäm och olämplig arbetstid.

Beträffande s.k. takt och ton, så hade tidigare husmans- och förmansanställda en sådan dominans som tålt den nedprutning i den s.k. kadaverdisciplinen som varit tillfinnandes under 1800-talet. Däremot vill jag känna mig tillfredsställd med den ännu till för en 30 år sedan vanliga artigheten mot äldre, oavsett samhällsställning m.m. som var allmän. Kanske som en smula

ACC. N:R M. 16755 : 15

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

löjligt dock värt att nämna, att yngre inte fick ha lova att ha ena handen i byxfickan.

Hemslöjden, i huvudsak ett kvinnogöra, har i Östra Torn en stark förankring. Under min barndom satt mor, farmor och s.k. piger många vinterkvällar och spann på spinnrock, vävda samt handsydde alster och saker, som litet varstädes pryder väggar, soffor, kistor och bäddar, dessutom förfärdigades brukskläder såsom tröjor, skjortor, arbetskläder m.m. I och med industrialiseringen som tog riktig fart med konfektionskläder o. dyl. åren efter 1920 hemslöjds-kunnandet mer och mer som lusten därtill.

Beträffande sjukvård, hygien m.m. har tidigare angetts den något barnövänliga matdieten, vilket nog någon gång kunde förklara förekomsten av den s.k. engelska sjukan. Fräknighet var nog också ett tecken på att en något ensidig s.k. bukflyllnadskost bjöds spec. barnen. Vid påkommen sjukdom hos såväl yngre som äldre var nog tilltron till kloka gubbar och smörjekvinnor något i överkant. Däremot var nattsömn och även middagsvila en välgörande faktor för gågna tiders jordbrukarebefolkning. Inga radio- och TV-låder orsakade då trasiga nerver.

I stort sett hade den maskulina människokategorien förr mera dominans än nu. Jag vet ej till det bättre eller sämre samhällsmässigt sett. Med kvinnors allmänna rösträtts ernående blev även på andra områden kvinnans jämställdhet med mannen ett faktum. Här kan man kanske göra ett inpass: då borde de även ikläda sig liksom männen medborgarplikt, vi kan kalla det vårdpliktsutbild-

avskrift

- 8 -

ACC. N:R M. 16755:16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ding under en tidsperiod ung. lika med ynglingarnas värnpliktsutbildning. Särkerligen skulle enklare sjukvårdstjänst, hemvårdstjänst m.m. och följande numera gapande behov bli något tillgodosedda och flickorna må väl av intvingad ansvarskänsla och självmedvetet kunnande. Beträffande religion och de därmed sammanhängande och utformade samhällslagarna kan här beträffande Östra Torns befolkning sägas, att kyrksamhet inte har varit okänt begrepp. Domkyrkan till vilken Östra Tornsdelen tidigare hört kunde statistikmässigt visa, att procentuellt var kyrk- och andaktsbesök av Östra Tornsbor relativt högt. Jag har den uppfattningen, att de flesta Östra Torns arrendatorer och övriga hava behörig aktning för gumman i schalet på väg till kyrka eller kapell.

Som Östra Torns-påg vill jag härmed avsluta denna min i många stycken kanske svårbegripliga beskrivning med följande:

Må all God Gåvas Givare hava sin varsamma hand över denna kära bondby och må de som nu där be och verka infria de goda föresatser och förväntningar deras hädangånga vore och varit besjälade av.

Lund den 14 juli 1965